

IV. Szülőföld, táj _1

I. Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Petőfi Sándor Alföld és Szülőföldemen című költeménye is tájleíró költemény. Ez azt jelenti, hogy a lírai alany egy táj vagy természeti jelenség érzelmgazdag bemutatására törekszik. A leírás mellett fontos szerepet kap a személyes érzelmek megvallása is a műben. A költő ezen műfajú művei mellett egy prózai alkotását is megismerhettük, melynek címe Úti levelek. Ez a levél műfajának egyik változata. Az elbeszélő hangulatos beszámolót küld a címzettnek a látottakról, az azok által keltett érzelmekről és gondolatokról. Az olvasóval való kapcsolatteremtést az érzelmeket kifejező kérdő és felkiáltó mondatok gyakori alkalmazásával éri el. Petőfi Sándor az Úti leveleket 1847 nyarán írta, a műveket költő barátjának, Kerényi Frigyesnek címezte. A leveleket valójában nem juttatta el a barátjának, ezért mondhatjuk azt, hogy fikatív (képzeletbeli) levelek az Úti levelek. Az írásokban meghatározott időközönként és időrendben számol be a költő az úti élményeiről, mintha nem is egy levelet, hanem naplót írt volna. Ezért az Úti leveleket naplónak is nevezhetjük. A napló rendszeresen, folyamatosan írt, személyes élményeket és feljegyzéseket időrendben tartalmazó mű. Az irodalomban a prózai műfajok egyike. Elsősorban az alföldi táj, Kelet- Magyarország bemutatását olvashatjuk benne.

Weöres Sándor: Balatonparton című műve azonban már Nyugat-Magyarország szépségeit mutatja be lírai formájú művével. A költeményben szemléletesen tűnik fel előttünk a tó élővilága, a leírás során fontos szerepet kap a játékos elemek ábrázolása is. A lírai alany csodálattal tekint az előtte feltáruló természeti képre, a vers legfontosabb eleme a rácsodálkozás és az ámulat lesz. Weöres Sándor Tájkép című verse azonban nem nevezi meg azt a vidéket, amely a költőt a vers megírására ihlette. A költemény arról sem árulkodik igazán, milyen érzelmek fűzik a lírai ént a tájhoz. A Tájkép című versben az évszakok megjelenítése kap hangsúlyos szerepet, a műben az őszből a télbe való átmenet időszakát örökíti meg a lírai beszélő. Az őszt az elmúlásra is utal, ez a magyarázata annak, hogy a nagyfokú zeneiség ellenére sem lehet a vers hangulata önfeledten vidám.

Nagy László: Balatonparton

Balatonparton a	Vad ruca moccan	Játszott a nádas
nádi világban	topogott a vízre	széllel és derűvel
megbújtam egyszer	barna liléit	s hazaindultam
s csuda szépet láttam	vízi útra vitte	nádi hegedűvel.
bóbitás nádon	senki se látta	
nádi veréb fészket	csak magam csodáltam	
sás bokor alján	ott a víz partján	
kis vízcibékét.	még sokáig álltam.	

Weöres Sándor: Tájkép

Ködbe-hanyatlott régi vidék –
Könnyez a felhő, szürke az ég...

Alszik a ködben a csonka határ –
Délen a tájrul a nyári madár...

Messzire néznek a szürke hegyek –
Állnak az égen a hőseregek...

Ködbe-takartan alszik a táj
Alszik az őszben... tél-fele jár...

Házak a tájban gondtalanul –
Ködteli földre az ősz szava hull...

Barna a tájék, sárga a fa –
Nyikkan a csöndben a tél fogata...

Csörren a csermely, dermed a tó –
Halkan a tájra hullik a hó...

Elmegy a sárga, jó a fehér –
Hóba takarva nyargal a szél...

Cukros a házak rőt fedele –
Halva vonaglik az ősz ereje...

Nyargal a tájon a hóval a szél –
Elmegy az ősz és itten a tél...

1928 ősze

I.1. Válaszd meg a fenti szöveg alapján az alábbi kérdéseket! Írj „igaz” vagy „nem igaz” kifejezéseket válaszként!

a) Igaz-e, hogy az <i>Úti levelek</i> című mű egy lírai alkotás?	H
b) Igaz-e, hogy az <i>Úti levelek</i> című munkáját Petőfi Sándornak is nevezhetnénk. ?	I
c) Igaz-e, hogy Nagy László írta a <i>Balatonparton</i> című verset?	I
d) Igaz-e, hogy Weöres Sándor <i>Tájkép</i> című művében megtudjuk melyik tájról van szó?	H
e) Igaz-e, hogy a <i>Tájkép</i> című versben az évszakok váltakozása kap hangsúlyos szerepet?	I

I.2. Párosíts összekötéssel!

Weöres Sándor	Tájkép
Nagy László	Úti levelek
Petőfi Sándor	Balatonparton

I.3. Határozd meg, mit nevezünk tájleíró költeménynek!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I.4. Húzd alá a mondatokba illő kifejezést!

A Balatonparton című vers legfontosabb motívuma *a rácsodálkozás / a hazaszeretet* érzése.

A Tájkép című vers érzelmi gazdagságának a megteremtésében fontos szerepet játszanak

a megszemélyesítések / a metaforák, a táj általuk válik élővé.

I.5. A témakörben megismert művek kivétel nélkül a hazaszeretet témájához kötődnek. Szerinted mit jelent ez a fogalom? Véleményed szerint miért ennyire fontos a költőknek. Próbáld meg legalább 5 egész mondatban meghatározni!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....